

**Маріупольський державний університет.
Історичний факультет.
Кафедра культурології .**

Навчальна дисципліна «Свята і обряди в українській культурі»

Практичні завдання.

Для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Культурологія»
ОП «Культурологія, організація культурно-дозвіллевої діяльності»
Маріупольського державного університету.

Викладач: Нікольченко Ю. М., доцент, доцент кафедри культурології, заслужений
працівник культури України
(Телефон: 0502953405; 0675967826; електронна пошта: nikolchenko46@ukr.net)

I. Практична робота: письмове виконання семінарських завдань та індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Шкала оцінювання практичної роботи:

- виконання письмових семінарських завдань: **максимальна кількість балів – 40 (10 балів за один семінар помножені на 4 семінари);**

- виконання письмового індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ): **максимальна кількість балів – 60.**

II. Підсумковий контроль.

Залік: максимальна кількість балів – 100.

Семінарські заняття

Основою підготовки письмових семінарських завдань є системне опанування студентом відповідних джерел, навчальної і допоміжної літератури за темою семінарського заняття.

Одне питання для письмової відповіді у кожному з чотирьох семінарів студент обирає самостійно.

Письмові відповіді на семінарське завдання подаються студентом на електронну пошту викладача у день проведення семінарського заняття або у наступний день за формою: навчальна дисципліна: «Свята і обряди», ПІБ студента, спеціальність, курс, форма навчання (денна/заочна), план, список використаної літератури.

Форма подання – комп'ютерний набір, кегль 14, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг 2-3 аркуші А4. Обов'язковим елементом тексту є план семінару і список використаної літератури.

Максимальна оцінка одного семінару, виконаного студентом, становить 10 балів.

Семінар № 1. Сімейні відносини та сімейна обрядовість українців.

1. Загальна історико-культурна характеристика сімейних відносин та сімейної обрядовості українців
2. Історичні типи і форми української сім'ї.
3. Структура сім'ї.
4. Функції сім'ї.
5. Особливості сімейних стосунків українців.
6. Загальна історико-культурна характеристика сімейної обрядовості українців.

7. Особливості сімейної обрядовості українців.
8. Весільна обрядовість.
9. Родильно-хрестильна обрядовість.
10. Поховальні та поминальні обряди.

Семинар № 2 Народна календарна обрядовість українців.

1. Наукові концепції української календарної обрядовості.
2. Джерела та історіографія проблеми.
3. Свята і обряди українського народного календаря: загальна характеристика.
4. Історико-культурні особливості народної календарної обрядовості українців.
5. Церква і народна календарна обрядовість українців.
6. Народний календар зимових свят.
7. Народний календар весняних свят.
8. Літній цикл народного календаря.
9. Осінній цикл народного календаря.
10. Календарна обрядовість українців у сьогоденні.

Семинар № 3 Особливості усної народної творчості українців.

1. Джерела та історіографія проблеми.
2. Витоки та еволюція українського фольклору.
3. Характерні особливості усної народної творчості українців.
4. Народна творчість та писемна література.
6. Жанрова система українського фольклору: загальна характеристика.
7. Особливості української народної писемної творчості.
8. Український народний танок та його особливості.
9. Український народний театр.
10. Український фольклор і сучасність.

Вимоги для виконання ІНДЗ

Виконання студентом письмових ІНДЗ за окремими темами є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння навчальної дисципліни «Свята і обряди». З метою успішного письмового виконання ІНДЗ студентам необхідно опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним та електронним каталогами бібліотеки МДУ та інших книгозбірень джерельну базу навчальної дисципліни відповідно до списку рекомендованої базової та допоміжної літератури

Згідно з діючими бібліографічними вимогами, складається перелік використаних джерел та літератури з теми ІНДЗ (розміщується в якості останньої рубрики виконаного завдання).

Форма виконання – комп'ютерний набір, файл А4, кегль 14, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг ІНДЗ (без врахування додатків) – 4-5 аркушів А4 кожна без врахування титульної сторінки.

Критерії оцінки ІНДЗ:

- змістовність,
- логічність викладення матеріалу,
- самостійність висновків,
- дотримання вимог щодо оформлення тексту.

Текст ІНДЗ складається з наступних частин: Вступу, основної частини (Розділ 1, Розділ 2 та, можливо, наступні), Висновків, Списку використаних джерел та літератури за алфавітом (не менше 6 позицій), можливо – Додатків.

Фактичну частину ІНДЗ становить аналіз результатів роботи з публікаціями з досліджуваної теми, тобто студент повинен структурувати отриманні знання з конкретного питання теорії книгознавства. Застосовуючи творчий підхід, студент опрацьовує, порівнює та групує концептуальні підходи різних авторів стосовно вивчення теми (навести відомості про основних авторів та зміст публікацій, монографій, навчальних посібників, підручників, збірників праць науково-практичних конференцій тощо).

Обов'язковою умовою виконання завдання є дотримання діючих вимог до оформлення бібліографічних посилань (ДСТУ 7.1:2006).

Тему ІНДЗ студент обирає особисто. ІНДЗ подаються студентом на електронну пошту викладача протягом 5-ти днів після останнього семінарського заняття для перевірки викладачем до складання заліку.

Максимальна оцінка виконаного студентом ІНДЗ становить 70 балів.

Теми для виконання письмового індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

1. Особливості етнокультурної регіональності українців.
2. Етнокультурна регіональність в українському весільному обряді.
3. Українська народна метеорологія та календар.
4. Культ предків в обрядах українців.
5. Рослини і тварини у звичаях українців.
6. Етнокультурні особливості українського фольклору.
7. Календарно-обрядова поезія українців: загальна характеристика.
8. Типи і форми української родини в їхньому історико-культурному розвитку.
9. Народження дитини в обрядовій культурі українців.
10. Дитина в сімейних відносинах українців.
11. Свята і обряди народного календаря українців.
12. Традиційні землеробські свята українців.
13. Народна музика у святковій культурі українців.
14. Народні танці у святковій культурі українців.
15. Традиційна обрядовість українців у сьогоденні.

Література, рекомендована для виконання семінарських завдань та ІНДЗ

Основна література

1. Борисенко Валентина. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Унісерв, 2018. – 191 с.: іл.
2. Енциклопедія українознавства. Загальна частина. Репринтне відтворення видання 1949 року. К.: Інститут української етнографії АН України, 1994. С.184-320.
3. Етнографія України: Навч. посібник / За ред. С. А. Макарчука. Львів: Світ, 2020. 520 с.
4. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. 2-е вид. К.: Либідь, 2017. 656 с.
5. Закон України «Про культуру». 14 грудня 2010 року.
6. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження». 20 січня 2010 року.
6. Історія української культури. Ілюстрована хрестоматія (від стародавніх часів до XIX століття) / За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 320 с.
7. Історія української культури. Ілюстрована хрестоматія (XX століття) / За заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. К.: Видавництво Ліра-К, 2022. 292 с.
8. Лепеха Т. В. Українознавство: Навч. посіб. К., 2017. 376 с.
9. Пономарьов А. П. Українська етнографія: Курс лекцій. К: Либідь, 2017. 320 с.: іл.
10. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Довіра: Генеза, 1996. 942 с.
11. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: «АртЕк», 1998. 728 с.: іл.

12. Романцов В. О. Українці на одвічних землях (XVIII–початок XXI століття). К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 2018. 202 с.
13. Сабадаш Ю. С., Ю. М. Нікольченко, Дабло Л. Г. Історія української культури. Курс лекцій. Для студентів спеціальності 034 Культурологія. К: Видавництво Ліра-К, 2020. 168 с.
14. Сабадаш Ю. С., Ю. М. Нікольченко, Дабло Л. Г. Історія української культури. Курс лекцій. Для студентів усіх спеціальностей ОС Бакалавр. К: Видавництво Ліра-К, 2020. 168 с.
15. Сабадаш Ю. С., Ю. М. Нікольченко, Дабло Л. Г. Історія української культури. Практикум. Для студентів усіх спеціальностей ОС Бакалавр. К: Видавництво Ліра-К, 2022. 138 с.
16. Українська етнологія: Навч. посібник / За ред. В. Борисенко. К.: Либідь, 2017. 400 с.
17. Українські традиції / Упорядкування та передмова О. В. Ковалевського. – Харків, Фоліо, 2018. 573 с.
18. Указ Президента України від 21.09.2001 № 252/2001-рп «Про заходи щодо підтримки діяльності національно-культурних товариств».

Допоміжна література

1. Балушок В. Г. Етногенез українців. К.: Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, 2017. 231 с.
2. Боярська Л. В. Український фольклор: Тексти лекцій. К.: ІЖ, 2016. 70 с.
Електронний ресурс. Режим доступу:
http://journalib.univ.kiev.ua/Boyarska_Folklor_texty_lekc.pdf.
3. Вовк Федір. Студії з української етнографії та антропології : нова редакція. Харків: Видавець Савчук О. О., 2015. 464 с.; 199 іл.
4. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу: Етнограф. нарис. Харків: Фоліо, 2016. 508 с.
5. Залізник Л. Л. Від склавинів до української нації. К.: ПБП «Фотовідеосервіс», 2017. 256 с.
6. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. 2-е вид. – К.: Обереги, 2003. 144 с.
7. Нікольченко Ю. М. Культура населення Погориння X-XIII століть: за матеріалами літописного Дорогобужа. Рівне: Евен, 2017. 225 с.
8. Stott C., Radburn M. Understanding crowd conflict: Social context, psychology, policing and culture. *Current Opinion in Psychology*. 2020 Vol. 35 P. 76-80. doi: 10.1016/j.copsyc.2020.03.001 [Електронний ресурс]. Режим доступу:
https://www.seattle.gov/documents/Departments/OIG/Other/Final_Crowd_Psychology_Report_v1.pdf
9. Wilkinson S. Riots. *Annual Review of Political and culture Science*. 2019. Vol. 12. P. 329-343. doi:1146/annurev.polisci.12.041307.075517 [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.polisci.12.041307.075517>

